

FRANČIŠEK

BOŽJE IME
JE USMILJENJE

Pogovor z
ANDREO TORNIELLIJEM

Francišek
BOŽJE IME JE USMILJENJE

Frančišek

Božje ime je Usmiljenje

Pogovor z Andreo Torielliem

Družina
2016

Francišek
BOŽJE IME JE USMILJENJE
Pogovor z Andreo Torniellijem

Naslov izvirnika:

Il nome di Dio è Misericordia
Una conversazione con Andrea Tornielli

Z bilo papeža Frančiška o napovedi izrednega svetega leta

- © 2016 - Libreria Editrice Vaticana, Città del Vaticano
 - © 2016 - EDIZIONI PIEMME Spa, Milano, www.edizpiemme.it
 - © za slovensko izdajo: Družina d. o. o., 2016
- Bula o napovedi izrednega svetega leta:
© Libreria Editrice Vaticana

Izdaja: prva

Prevod: Andrej Turk

Jezikovni pregled: Mateja Komel Snoj

Fotografija na naslovnici: © Contrasto

Grafična priprava: Pavle Rot, Družina d. o. o.

Izdala in založila: Družina d. o. o.

Za založbo: Tone Rode

Natis: Tiskano v Sloveniji

Naklada: 1500 izvodov

Ljubljana 2016

Več informacij o knjigah založbe Družina najdete na:
www.druzina.si

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

272-732.2:929Francišek, papež(047.53)
27-423.79

TORNIELLI, Andrea

Božje ime je Usmiljenje : pogovor z Andreo Torniellijem /
[intervjuvanec] Frančišek ; [prevod Andrej Turk]. - 1. izd. - Ljubljana : Družina, 2016

Prevod dela: Il nome di Dio è Misericordia

ISBN 978-961-04-0243-5

1. Franciscus, papež

282641920

Nekaterim, ki so zaupali vase, da so pravični, in so zaničevali druge, je povedal tole priliko: »Dva človeka sta šla v tempelj molit: eden je bil farizej, drugi cestninar. Farizej se je postavil in pri sebi molil takóle: 'Bog, zahvaljujem se ti, da nisem kakor drugi ljudje: grabežljivci, krivičniki, prešuštniki ali tudi kakor ta cestninar. Postim se dvakrat na teden in desetino dajem od vsega, kar dobim.' Cestninar pa je stal daleč proč in še oči ni hotel vzdigniti proti nebu, ampak se je tolkel po prsih in govoril: 'Bog, bodi milostljiv meni grešniku!' Povem vam, ta je šel opravičen domov, oni pa ne; kajti vsak, kdor se povišuje, bo ponižan, in kdor se ponižuje, bo povišan.«

Lukov evangelij 18,9–14

Bralcu

FRANČIŠKOV POGLED

V nedeljo zjutraj, 17. marca 2013, je papež Frančišek obhajal prvo javno mašo po svoji izvolitvi za rimskega škofa v sredo zvečer. Župnijska cerkev svete Ane, ki je od istoimenskih vatikanskih vrat oddaljena le nekaj korakov, je bila nabito polna. Maše sem se z nekaj prijatelji udeležil tudi jaz. Med homilijo je Frančišek spontano povedal: »Jezusovo sporočilo je usmiljenje. Zame je, iskreno rečeno, to najmočnejše Gospodovo sporočilo.«

Novoizvoljeni papež je razlagal evangeljski odlomek o prešuštnici, ki so jo pismouki in farizeji hoteli kamnati, kot je predpisovala Mojzesova postava. Jezus pa jih je pozval, naj tisti, ki je brez greha, prvi vrže kamen vanjo, in ji s tem rešil življenje. Vsi so namreč odšli.

»Tudi jaz te ne obsojam. Pojdi in odslej ne gréši več!«
(Jn 8,11)

Frančišek je poudaril, da tudi mi – tako kot pismouki in farizeji, ki so ženo privedli k Nazarečanu, da bi jo kamnali – radi pretepamo, obsojamo druge. Vsi pa si želimo usmiljenja, ki ga lahko doživimo le, če priznamo, da smo ga potrebni. Jezus je prišel za nas, če se zavedamo, da smo grešniki. Ne bodimo kakor farizej, ki je stal pred tempeljskim oltarjem in se Bogu zahvaljeval, da ni grešnik »kakor vsi drugi ljudje«. Če se imamo, tako kot farizeji, za pravične, ne poznamo Gospodovega srca in ne

bomo nikoli občutili veselja nad njegovim usmiljenjem. Nekateri so se navadili na druge gledati zviška in jih obsojati, ker se imajo za dobre in neoporečne. Taki ne čutijo potrebe po objemu in odpuščanju. Drugi pa, nasprotno, menijo, da so v življenju storili preveč hudega, da bi jim lahko bilo odpuščeno.

Novi rimski škof je ob tem navedel primer nekoga, ki mu je oznanil Božje usmiljenje, ta pa mu je odvrnil: »Oče, če bi poznali moje življenje, ne bi tako govorili! Storil sem vse mogoče!« Odgovoril mu je: »Toliko bolje! Pojdi k Jezusu. Njemu je všeč, če mu to poveš! Rad pozablja. Ima posebno sposobnost za pozabljanje. Pozabi vse, te poljubi in objame z besedami: 'Tudi jaz te ne obsojam. Pojdi in odslej ne gréši več.' Samo nasvet ti da. In če se čez mesec dni spet znajdeš v enakem stanju, se vrni k njemu! Gospod se nikoli ne naveliča odpuščati, nikoli! Mi smo tisti, ki se naveličamo prositi odpuščanja. Zato moramo moliti za milost, da ne bi nikoli nehali prositi za odpuščanje, ker tudi on ne neha odpuščati.«

V tej prvi javni Frančiškovi homiliji se me je posebej dotaknilo poudarjanje usmiljenja, ki je osrednje sporočilo prvih let njegovega pontifikata. Te preproste, a globoke besede razkrivajo obličje Cerkve, ki ljudem ne očita njihovih slabosti, ampak njihove rane obvezuje in zdravi z usmiljenjem. Živimo v družbi, ki čedalje bolj zavrača odgovornost za svoja dejanja: napake vedno delajo samo drugi; krivi so drugi, ne mi. Včasih doživljamo tudi vračanje nekakšnega klerikalizma, ki hoče ljudem začrtati meje in njihovo življenje »spraviti v red«. Nalaga jim predpise in prepovedi, ki jih še dodatno bremenijo. Takšna drža je vedno pripravljena obsojati, redko pa sprejemati. Človeka ves čas obsoja, namesto da bi se sočutno sklanjala k njegovi bedi. Sporočilo usmiljenja, ki je vse-

bovano v papeževi kratki homiliji in je srce njegove ne-napisane »prve okrožnice«, pa je pravo nasprotje tega.

Frančišek se je k temu evangeljskemu odlomku, ki se ga je tako dotaknil, vrnil dobro leto dni pozneje, 7. aprila 2014, med jutranjo mašo v kapelici Doma svete Marte. Dejal je, da nam Bog odpuščanja ne izkazuje z odloki, ampak nas z njim »boža«. Jezus s svojim usmiljenjem preseže postavo in z odpuščanjem »boža« rane naših grehov.

Papež je razložil: »Današnja svetopisemska berila govorijo o prešuštvu. To je z bogokletjem in malikovanjem vred veljalo za hud greh, za katerega je Mojzesova postava predpisovala smrt s kamnanjem. V osmem poglavju *Janezovega evangelija* srečamo Jezusa, ki sedi med množico ljudi in jih katehizira. Pismouki in farizeji pripeljejo predenj ženo – najbrž z zvezanimi rokami – in jo obtožijo: 'Glej jo, prešuštnico!' To je bila javna obtožba. Evangelij pravi, da so Jezusa vprašali: Kaj naj storimo s to žensko? Ti nam pridigaš o dobroti, Mojzes pa nam je ukazal, naj take ubijemo!« Frančišek je poudaril, da so ga s tem vprašanjem skušali ujeti v past in najti razlog za obtožbo zoper njega. Če bi jim Jezus pritrnil: »Prav imate, kar kamnajte jo,« bi lahko ljudem rekli: »Poglejte, kako vaš dobri učitelj ravna z ubogo žensko.« Če pa bi jim naročil, naj ubožico pustijo pri miru, ker je potrebna odpuščanja, bi mu očitali, da ne spoštuje postave.

Kot je opozoril papež, je bil njihov edini namen ujeti Jezusa v besedi. Za ženo in njeno prešuštvo jim ni bilo mar. Nasprotno, morda so bili tudi med njimi prešuštniki. Zato jih je Jezus, ki je želel ostati sam z ženo in ji spregovoriti na srce, izzval: »Kdor je brez greha, naj prvi vrže kamen vanjo.« Sklonil se je in začel s prstom pisati po tleh. Nekateri razlagalci menijo, da je Jezus pisal grehe pismoukov in farizejev, ki so takoj nato odvrgli kamenje

in se začeli razhajati. Evangelij s ščepcem ironije poudari, da so drug za drugim vsi odšli, začeni z najstarejšim. Očitno so prav ti imeli v nebeški banki največje dolgove! Ko je Jezus ostal sam z ženo, ki je polna sramu trepetala pred njim, je nastopil kot »spovednik«. Zravnal se je in ji rekel: »Kje so, žena? Te ni nihče obsodil? Sama sva – ti in jaz. Pred Bogom si. Nobenih obtožb, nobenega pridiganja: samo ti in Bog.«

V homiliji je Frančišek tudi poudaril, da se žena ni izgovarjala, da so jo po krivem obtožili. Ni zanikala prešustva, ampak je svoj greh priznala. Jezusu je odgovorila, da je ni nihče obsodil. On pa ji je rekel: »Tudi jaz te ne obsojam. Pojdi in odslej ne greši več!«

»Jezus torej odpušča,« je sklenil Frančišek, »vendar gre tu za več kot odpuščanje. Jezus kot spovednik preseže postavo, po kateri bi jo moral kaznovati. Kristus, ki je bil popolnoma čist, bi smel prvi vreči kamen vanjo. Toda on stori nekaj drugega. Ne reče ji, da prešustvo ni greh, vendar je ne kaznuje po postavi. Prav v tem je skrivnost Jezusovega usmiljenja.

Da bi ženi izkazal usmiljenje, Jezus preseže postavo, ki je zahtevala kamnanje, in ji reče, naj odide v miru.« Papež je v homiliji poudaril, da usmiljenje težko razumemo. »Usmiljenje ne izbriše grehov – to stori Božje odpuščanje –, je pa razlog za njegovo odpuščanje. Jezus bi ženi lahko rekel tako kot hromemu: 'Odpuščam ti grehe, pojdi v miru!' Toda on gre dlje. Priporoča ji, naj več ne greši. V tem vidimo Jezusovo usmiljenje do grešnika, ki ga brani pred sovražniki in pred pravično obsodbo.«

»To velja,« je dodal Frančišek, »tudi za nas. Koliko si nas po pravici zasluži obsodbo! Toda Bog nam odpušča! Kako? Z usmiljenjem, ki grehov sicer ne izbriše – samo Božje odpuščanje jih –, ampak grehe spregleda. To je po-

dobno kot z nebom: čeprav je polno zvezd, jih zjutraj, ko zasije sonce, ne vidimo več. Takšna sijoča in nežna Božja ljubezen je usmiljenje. Bog nam odpuščanja ne izkazuje z odloki, ampak nas z njim boža. Boža naše rane greha, ker nam je sam pridobil odpuščanje in odrešenje.«

»Takšen spovednik je Jezus,« je sklenil papež Frančišek. »Prešuštnice ne ponižuje z vprašanji: 'Kaj si storila? Kdaj, kako in s kom?' Daleč od tega. Reče ji samo: 'Pojdi in odslej ne gréši več!' Kako veliko je Božje usmiljenje! Kako veliko je Jezusovo usmiljenje: ljubkuje nas z odpuščanjem!«

Sad tega sporočila, ki je jedro Frančiškovega oznanjevanja, je tudi jubilejno leto usmiljenja. 13. marca 2015, med njegovo homilijo pri spokornem bogoslužju, na koncu katerega je napovedal to izredno sveto leto, sem pomislil, da bi mu bilo dobro postaviti nekaj vprašanj o usmiljenju in odpuščanju. Tako bi izvedeli, kaj mu ta poema pomenita kot človeku in duhovniku. Brez spuščanja v kazuistiko in brez nevarnosti, da bi mediji papeževe besede iztrgali iz konteksta ter jih uporabili v razpravi glede sinode o družini, ki jo pogosto primerjajo s spopadom med navijači različnih moštev. Začel sem razmišljati o intervjuju, ki bi razkril Frančiškovo srce in poglede. Z njim bi Cerkev v jubilejnem letu na široko odprla svoja vrata in svetu nazorno pokazala svoj usmiljeni obraz.

Papež je predlog sprejel. Ta knjižica je sad pogovora, ki sva ga začela nekega soparnega julijskega popoldneva v njegovem stanovanju v Domu svete Marte. Sogovornik, ki se je nekaj dni prej vrnil s pastirskega obiska v Ekvadorju, Boliviji in Paragvaju, me je že čakal za svojo pisalno mizo, na kateri je imel svetopisemsko konkordanco in spise cerkvenih očetov. Vnaprej sem mu poslal le

nekaj vprašanj, zato pa sem na intervju prišel »oborožen« s kar tremi snemalniki. Vsebino najinega pogovora lahko preberete na naslednjih straneh.

Upam, da mi intervjuvanec ne bo zameril, če razkrijem podrobnost, ki se mi zdi zelo pomembna. V intervjuju je Frančišek v zvezi s tem, kako težko priznamo svojo grešnost, dejal: »Da bi ozdraveli, zadostuje že majhen korak Bogu naproti.« Ko pa sem mu ga poslal v branje, me je poklical in prosil, naj dodam: »... ali vsaj želja, da bi ta korak naredili.« Mogoče je, da sem med urejanjem te besede nehote prezrl. Ta papežev dodatek – ali, verjetneje, njegova izvirna izjava – razodeva srce pastirja, ki se enači z usmiljenim srcem Boga in uporabi vsako, tudi najmanjšo priložnost, da bi si grešnika pridobil in mu izkazal odpuščanje. Bog nas čaka z odprtimi rokami, tako kakor oče v evangeljski priliki o izgubljenem sinu. Če pa smo tako slabotni, da ne moremo narediti niti koraka k njemu, zadostuje že želja po tem. To je dovolj, da začneta v nas delovati njegova milost in usmiljenje. Cerkev namreč ni nekakšna carinarnica, ampak išče vse mogoče načine za izkazovanje odpuščanja.

Nekaj podobnega najdemo v romanu Brucea Marshalla *Vsakemu po en denar (To Every Man a Penny)*. V njem glavni junak, opat Gaston, spoveduje mladega nemškega vojaka, ki so ga francoski partizani obsodili na smrt. Vojak mu izpove svojo strast do žensk in številne ljubezenske avanture, ki jih je imel z njimi. Opat mu naroči, naj se pokesa, da mu bo lahko dal odvezo in bo prejel odpuščanje. Vojak pa mu odgovori: »Kako naj se vendar kesam, ko sem tako užival? Če bi imel priložnost, bi to znova storil. Le kako naj to obžalujem?« Opat Gaston, ki je želel na smrt obsojenemu na vsak način podeliti odvezo, je dobil genialno zamisel: »Ali ti je vsaj žal,

da ti ni žal?» Nmec je spontano odvrnil: »To pa. Žal mi je, da mi ni žal.« Obžaloval je, ker ni občutil kesanja. To obžalovanje je bila špranja, skozi katero mu je usmiljeni duhovnik lahko podelil odpuščanje.

A. T.

Božje ime
je
Usmiljenje